

אינו קם הרצל השבוע מקיבורו לא היה רווח נחת

בשלוש צורות חזר השבוע בנימין זאב הרצל למדינת-היהודים. שלושתן יחד מייצגות את המצב בישראל. הצורה הראשונה היתה זו של הרצל המקורי. צוות של הטל-וויזיה הישראלית הביא את עולמו

הרצל א' אינו קם מקיבורו

ומעשיו של האיש אל המירקע - מכשיר שלא היה קיים בימיו של הרצל. הוא מת לפני שהומצא ה'רדיו והטלוויזיה. בימיו היה קיים רק הטלפון, שהוא ייעד לו תפקיד חשוב במדינת-היהודים ה'אוטופית. אלט-ווי'לנד (ראה עמודים 48-49).

הצורה השנייה היתה דיוקנו על שטר-הכסף, השוה עתה בסך הכל עשרה שקלים עלובים. המדינה רעשה סביב דרישות-השכר של ה'מורים. שרים איימו להתפטר אם יתקבלו ואם לא יתקבלו. הסוכה הנופלת של ממשלת-בגין הזדע-זעה. ואילו האינפלציה הוסיפה ל'הור, והרצל הכחול שעל שטר-הכסף הוסיף לשקוע.

הצורה השלישית היתה בדמות אדם שנשא את שמו - הרצל שפיר, המפכ"ל המודח של מיש-טרתי-ישראל. בתהליך האופייני ל'מדינת-ישראל, שבה קמים ב'ליר לה אלילים הנערצים עליידי פרופי-טורים ומצהחחי-נעללים כאחד, הפך גיבור לשבוע אחד. ועדים ציבוריים קמו להגנתו, כל פוליטיקאי המכיר ב'דאית-עצמו השמיע הצהרות רמות בזכותו. ואילו שפיר עצמו הצליח להפוך את הקערה על פיה, לקום על מדיחו (ראה מיטגרת). מ'רדינה זקנה באויר. אינו קם הרצל מקיבורו ומשקיף סביבו ספק

הפרשה

מבלי להירטב. בוויכוח על דו"ח עצינוני צבר בחוגים רחבים מידה נוספת של פופולריות. עם חיסול מנהיגיהן של שתי הסיעות היריבות במפד"ל, עשוי המר להישאר היחידי המסוגל להנהיג את המפלגה.

המר הוא ניצגם של הניצים הקיצוניים, הפטרון של גוש-אמונים. תומכיו הם הקנאים החשוכים ביותר במפלגה. נושא-כליו הוא הדמגוג הלאומני שלוח-הרסן, יהודה ב'מאייר.

השתלטות חבורה זו על המפד"ל, אחרי חיסולם של בורג המתן-יחסית ושל אב'ר-חצירא הסתגלן, תהפוך את המפד"ל למיפלגת גוש-אמונים.

יתר על כן, המיפלגה שנחלשה תצטרך להתארגן לקראת הבחירות הבאות. הפרשה עלולה לדחוף כמה וכמה מבוחריה לידי המיפלגה האחרת. שלא התלכדה: תנועת-התחייה. כדי להתגונן בחזית זו, עלולה המפד"ל ללבוש איצטלה לאומנית-קיצונית עוד יותר ולעבור תהליך של רדיקליזציה נוספת.

הדבר עלול להיות הרה-אסון לגבי העתיד. כי המערך ירצה, קרוב לוודאי, בחידוש שותפותו עם המפד"ל אחרי הבחירות. גם אם

ר' כ'ך, ב'נ-לילה, נולדה "פרשה" חדשה. זוהי תופעה ישראלית. עניין שיכול היה להיות וכיח שיגרתו, קטטה בין אנשי-ציבור. גילוי של אי-סדרים או עבירה. הופך "פרשה".

"פרשה" היא תופעה המסעירה את המדינה כולה, המעמידה את עצמה במרכז כל שיחה, היוצרת רגשות עמוקים.

יותר מזה: פרשה יוצרת התעוררות של דעת-הקהל כמו גל גואה, השוטף כל דבר בדרכו. פרשה מולידה גיבור תורני או רשע תורני, לרוב על פי קריטריונים בלתי-רציונליים למדי.

כזאת היתה פרשת-לבון. כאלה היו התנועות הציבוריות הגדולות שהעלו את משה דיין לשלטון במאי 1967, ושהפילו אותו ואת גולדה מאיר מן השלטון ב'1974. כזאת היתה פרשת-ידין.

הפרשה שנולדה השבוע, ושעדיין לא הסתיימה, עשויה להגיע לממדים כאלה. אך לא ברור עדיין אם זוהי "פרשת שפיר" או "פרשת בורג".

הסכר ושבר

ה תכונה הבולטת ביותר של הפרשה החדשה היא תמימות-הדעים המפתיעה של דעת-הקהל. פרופסורים ומצהחחי-נעללים, אנשי השמאל והימין חברו יחד באופן ספונטאני. ההתעוררות הספונטאנית היא כולה נגד שריהפנים, לטובת המפכ"ל המודח.

מה גרם לכך? יתכן שמתבטא כאן הזעם הציבורי המצטבר נגד המפד"ל, ונגד הציבור הדתי ביכלל.

במשך שנים רדה המיעוט הדתי ברוב החילוני. בהשתמשו בכוחו הפרלמנטרי, כפה על הציבור חוקים מבישים (שיחזור הבנות הדתיות, ביטול הסעיף הסוציאלי לגבי ההפלות), מתוך אמונה כי הציבור החילוני אין כוח להתנגד לכך. באותה תקופה פשטה השחיתות הדתית הגלוויה בעזות-מצח גוברת, כשאיש לא טרח אף להכחיש את הידיעות על חלוקת סכומי-עתק מכספי הציבור למוסדות דתיים פיקטיביים ואמיתיים-למחצה.

הזעם השקט של ציבור גדול וחסר-אונים מצטבר לאיטו ובדממה, כמו מימיו של נהר גדול הנתקלים בסכר. אך כאשר נפרץ הסכר, כוחם של המים העצורים יכול להיות קטלני.

בפרשת אהרון אב'ר-חצירא נסדק הסכר. עתה, כשהתקבל הרושם כי שריהפנים המפד"לי פיטר את המפכ"ל כדי להגן על אב'ר-חצירא ועל עצמו, החלה המפולת.

ככל שגבר הזעם נגד בורג, כן גדלה ההערצה להרצל שפיר. הציבור התעלם מחטאיו של שפיר (ראה הנדון) כאילו היו דברים של מה-יכך, העלה את האיש על כן של אנדרטה. מול העסקן הדתי השנוא הועמד החייל הפשוט, הצבר, האביר בלי חת ובלוי דופי. הציבור נכסף לאיש כזה, ומדי פעם הוא בוחר לו, כימעט אוטומטית, בגיבור תורני. למחרת היום שוכח הציבור את הגיבור, או אף מתנקם בו ומפילו ארצה, כפי שקרה למשה דיין, האליל הסינתי של התקופה בין המלחמות.

גיבור כזה היה פעם חיים לסקוב, שנחשב כהתגלמות כל תכונות האמת והישר, האיש היחידי המסוגל לעמוד מול ההפקרות של העובדים. למעשה היה לסקוב מנהל גרוע, שלא היה מסוגל להסתדר עם בני-אדם. אך המציאות לא עניינה את הציבור, שרצה בגיבור. רק כאשר הודח לסקוב, והסתבר כי יחד עימו נעלמו גם מרבית הבעיות שהוא לחם בהן כמו דון קישוט בטחנות-הירוח, נשכח האיש. במקרה מוזר, צץ השבוע מחדש, בפרשת שפיר.

שפיר רחוק מלהיות גיבור על סוס לבן. יש לו מעלות וחסרונות, ככל האדם. אך בעיני הציבור לא השתקף האיש בדמותו האמתית. הציבור רצה בגיבור, והוא הפך גיבור.

כך היתה התמונה שלמה. היו במחזה גיבור ונבל, דעת-הקהל התקוממה, והפרשה הסעירה את ליבו של כל אדם בישראל.

המרוויה: גוש אמונים

מ ה תהיה התוצאה הפוליטית? עלולות להיות לפרשה תוצאות פוליטיות, שאינן קשורות בה כלל, ושהציבור אינו חולם עליהן.

הפרשה עלולה לחסל את יוסף בורג כמנהיג המפד"ל. אחרי שכבר חוסל אב'ר-חצירא, פירוש הדבר סלילת הדרך לפני השר היחידי של המפד"ל שלא התלכך בעיני הציבור - זבלון המר.

המר הוכיח שיש לו כישרון נדיר להתהלך בין טיפות-הגשם

אם היה רווח נחת ממה שקורה במדינה שהוא החוזה הרישמי שלה. פרשת-שפיר, האינפלציה, טיפול הממשלה ב'דו-ח-עצינוני, הירידה ההמונית, הנסיונות לקנות ולמ-

כור כנסת - כל אלה היו סימנים של ריקבון והתנוונות, שהיו מת-אימים למדינה הקיימת כבר מאות בשנים. לא רק הממשלה לקתה ב' מחלות של זיקנה, אלא גם המימ-

סד כולו, וביכלל - האופוזיציה חסרת-האונים, שהצטיינה רק ב' צעקות ומישחקי-פירסומת, מבלי שהציגה יכולת מוסרית ומעשית הדרושה לשינוי אמיתי.

בישראל טיפול כלשהו בשאלות ה' גורליות של קיום המדינה - ה' התקדמות לקראת השלום, היח' (המשך בעמוד 30)

אפרסק

יזכה ברוב בבחירות. זוהי מסורת עתיקה, המבוססת על שיקולים של אינטרסים, המערך, שהפך ניצי יותר בוועידה האחרונה, עשוי להקים בשותפות עם המפד"ל, שתהיה עוד יותר ניצית, שילטון שמבחינה לאומנית לא יפול בהרבה מן הליכוד.

גל לאומני

ת ה'קיך זה עלול להתממש גם אם יחזיק בורג מעמד. "יש לו כושר-הישרדות מיוחד במינו", אמר השבוע אחד מאנשי המפד"ל. "הוא יחזיק מעמד גם הפעם".

ואכן, בשנים האחרונות הגיע השר-הוותיק ביותר לשיא. ריכז בידיה את העניין המדיני המרכזי (שיחות האוטונומיה), את השילטון המקומי ואת המישטרה.

יתכן כי בורג המחוכם ינווט את ספינתו גם בסערה זו, ויציא ממנה בשלום. אך גם במקרה זה יהיה מעמדו מוחלש, אם יישאר בצמרת המפלגה, יצטרך להתפשר עם יריביו, להוריד את ראשו מול הגל הלאומני הגואה, ואולי אף לרכב עליו.

פרשת-לבון הרסה את המישטר הב'רגוריוני, וגרמה לליברליזציה במדינה. פרשת-ידין עזרה להפלת ממשלת-המערך, ולעליית הליכוד לשלטון. פרשת בורג-שפיר עלולה להתגלות, בדיעבד, כתמורר בדרך לעליית גוש-אמונים.